

Методичні рекомендації щодо організації дистанційного навчання

Сергій Пойда, PhD, старший викладач кафедри управління та адміністрування КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»

Під час глобальних катаклізмів, що спіткали нашу державу, надзвичайно важливим аспектом діяльності системи освіти України є організація дистанційного навчання для всіх учасників освітнього процесу. Такий вид навчання дає можливість навчати та навчатись навіть за умови від'їзду з місця постійного проживання учасників освітнього процесу.

Підготовка та проведення навчального процесу за дистанційною формою має враховувати такі основні аспекти:

- Створення захищеного інформаційно-освітнього середовища;
- Організація та проведення синхронних видів навчальної діяльності;
- Формування додаткового каналу зв'язку;
- Підготовка педагогічної громади до використання технологій дистанційного навчання.

Розглянемо ці аспекти більш докладно. Організація навчального процесу за дистанційною формою навчання передбачає формування захищеного інформаційно-освітнього середовища. Прикладом такого середовища може бути online система дистанційної підтримки навчання у школах, ліцеях та гімназіях України <https://disted.edu.vn.ua/>.

Характерною особливістю захищеного інформаційно-освітнього середовища є відсутність можливості отримати доступ до розміщених у системі даних учасників освітнього процесу без відповідної аутентифікації та розподіл доступу до інформації в системі відповідно до ролі користувача у навчальному процесі. Це, в першу чергу стосується персональних даних.

У якості основи для створення захищеного інформаційно-освітнього середовища можна скористатись платформами дистанційного навчання. Таку платформу заклад освіти може розгорнути використовуючи відомі безкоштовні рішення, наприклад, Moodle, або EdEx. Однак, у цьому випадку існує проблема із придбанням домену та послуг хостингу, а також необхідністю для організації мати фахівця, який не тільки розгорне таку платформу, а й буде її підтримувати.

Водночас, заклади освіти можуть піти іншим шляхом – розгорнути для себе хмарний сервіс, наприклад, Google Workspace for Education, або Microsoft Office 365. Обидва сервіси є безкоштовними для закладів освіти

державної (комунальної) форми власності і не потребують від особи, яка буде їх системним адміністратором у закладі освіти значних знань з інформаційних технологій.

Для розгортання для закладу сервісів Google Workspace for Education можна порекомендувати рішення від компанії Hostiq, яка пропонує всім закладам освіти з державною (комунальною) формою власності надання безкоштовного домену та допомоги у налаштуванні підтвердження власності на цей домен. Пропозицію від компанії Hostiq можна знайти за адресою <https://hostiq.ua/ukr/g-suite-for-education/>. Також на вказаній сторінці можна знайти лінк на підручник від Google – «Навчайте де б ви не були» - <https://teachfromanywhere.google/intl/uk/#for-teachers>, де є чіткі інструкції щодо для учасників освітнього процесу щодо можливостей, які надає Google Workspace for Education та для закладів освіти щодо розгортання цього сервісу.

Заклад освіти може досить легко розгорнути і Microsoft Office 365. Для цього потрібно перейти за адресою <https://bit.ly/3ntkG3v> та заповнити відповідну анкету. Методичні рекомендації щодо використання Microsoft Office 365 можна знайти на порталі <https://education.microsoft.com/>. Компанія Microsoft надає закладам освіти державної (комунальної) форми власності цей сервіс безкоштовно. Якщо заклад освіти не має власного домену то компанія Microsoft надасть при розгортанні безкоштовний домен onmicrosoft.com.

Після розгортання одного з вказаних сервісів необхідно організувати введення даних учасників навчального процесу (учителів та учнів) до сервісу та надання їм логінів та паролів для отримання доступу до навчальних матеріалів, участі у синхронних онлайн заняттях тощо. З метою спрощення такої діяльності системних адміністраторів рекомендуємо використовувати рішення, запропоноване учителем інформатики ліцею «Сихівський» м.Львів О. Пасічник <https://bit.ly/37cS6Qm>.

Після введення даних та отримання для учасників освітнього процесу логінів-паролів для доступу до системи необхідно організувати навчання педагогічного та учнівських колективів щодо можливостей, які надають користувачам ті чи інші додатки в середині обраних сервісів. Таке навчання для вчителів можна пройти на базі КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти». Навчання для учнів рекомендується провести вчителям, які опанували навички роботи із обраними сервісами.

З метою якісної та безпечної організації навчального процесу всі методичні та дидактичні матеріали рекомендується розміщувати виключно в середині захищеного освітнього середовища. Для цього у Google Workspace

for Education можна використовувати Google Клас у поєднанні із іншими сервісами цього середовища, а у Microsoft Office 365 – Microsoft Teams та інші сервіси, які надає це середовище. Так само і взаємодію між учасниками освітнього процесу бажано реалізувати засобами обраного інформаційно-освітнього середовища.

Під час війни велика кількість учасників освітнього процесі вимушені були змінити місце проживання. Також суттєво змінились технічні можливості громадян, які, часто, не могли взяти із собою власну техніку. Також не завжди є підключення до швидкісного Інтернету. Тому педагогам в цих умовах варто зосередити свою увагу, переважно, на організації асинхронних видів роботи. З метою забезпечення пояснення навчального матеріалу вчителі можуть записувати навчальне відео та поширювати його, додаючи, наприклад, на YouTube. Таким чином учні зможуть отримувати доступ до навчального контенту використовуючи будь-який пристрій (ПК, ноутбук, планшет, смартфон тощо), підключений до мережі Інтернет. Переглянувши записи учні можуть виконувати завдання, запропоновані учителем в середині інформаційно-освітнього середовища та надавати зворотній зв'язок. Наприклад, для цього можна скористатись можливостями сервісу <https://flipgrid.com/>.

При цьому, з метою розвитку мотивації та інтересу учнів до вивчення предмету можна використовувати он-лайн сервіси та мобільні додатки, вхід до яких захищено окремим логіном та паролем. Серед них варто зазначити такі сервіси як <https://learningapps.org/>, <https://kahoot.it/>, <https://quizlet.com/>, <https://www.mentimeter.com/>, <https://quizizz.com/> тощо. Використання таких сервісів робить навчання цікавішим, що позитивно впливає на результати освітнього процесу.

Суттєвий інтерес у педагогів викликають можливості, які надають їм технології тестування. У Google Workspace for Education сервіс Google Форми надає можливості організувати анкетування та тестування будь-якої складності. Вказаний сервіс дає можливість не тільки провести ці активності, а також оцінити результати роботи учнів при тестуванні із використанням деяких типів запитань автоматично, допомагає автоматизувати аналіз отриманих даних. Аналогічні можливості має Microsoft Forms у Microsoft Office 365. Результати анкетування, або тестування зберігаються на віртуальному диску у вигляді електронної таблиці та доступні для подальшого перегляду і аналізу. Також для проведення тестування можна скористатись можливостями сервісів <https://naurok.ua/student/tests> і <https://vseosvita.ua/test>.

Для організації синхронних видів занять (вебінарів) у Google Workspace for Education наявний зручний сервіс Google Meet. Він дає можливість

транслявати у режимі реального часу відео та аудіо між учасниками навчального процесу, демонструвати робочий стіл, вкладки чи вікна браузерів користувачів, має вбудований чат та дає можливість організувати демонстрацію та/або колективну роботу на онлайн дошці Google Jamboard.

Схожі можливості має сервіс Microsoft Teams що надається Microsoft Office 365. Microsoft Teams інтегрує в собі можливості не тільки програми для проведення вебінарів. У ньому наявні можливості для організації повноцінної роботи в командах, обмін файлами, чат, отримання статистики навчального процесу тощо. Крім того, Microsoft пропонує встановити на ПК додаток Microsoft Teams, який дає можливість користувачам працювати із віддаленими ПК.

Ще один популярний сервіс (додаток) для організації вебінарів – Zoom. За основними можливостями він схожий на Google Meet. Вказані сервіси є безкоштовними для закладів освіти і можуть реалізовувати захищений освітній процес. Більше про використання Zoom у освітньому процесі можна дізнатись тут: <https://cutt.ly/IAOEfA3>

При цьому варто зауважити, що існують непоодинокі випадки, коли сторонні особи попадаючи до кімнат навчальних вебінарів пробують зірвати навчання демонструючи неприйнятний контент та непристойну поведінку. З метою захисту учасників вебінару рекомендується у Google Meet та Microsoft Teams організовувати вебінари лише для користувачів, зареєстрованих всередині розгорнутих на базі закладу освіти сервісів. Якщо таке не можливо ефективним інструментом захисту є обов'язковий вхід до вебінару через «кімнату очікування», де вчитель зможе «відфільтрувати» учасників.

Методичні рекомендації щодо організації навчального процесу, використання різних сервісів та проведення синхронних видів навчання на дистанційному етапі можна знайти:

<https://bit.ly/3xn4Rmq>

<https://bit.ly/3KAjwOB>

<https://bit.ly/3rmCkcF>

<https://bit.ly/3rkoYxL>

Важливим аспектом організації дистанційного навчання в сучасних умовах є організація запасного каналу зв'язку між учасниками освітнього процесу. Розрив з'єднання у вчителя, або учнів під час вебінару може негативно вплинути на психологічний стан учнів. Саме на такий випадок у пригоді може стати альтернативний (додатковий) канал зв'язку.

Учасники освітнього процесу можуть телефонувати один одному. Однак, якщо основним пристроєм під час дистанційного навчання є мобільний телефон (або учасник навчального процесу користується підключенням до Інтернет через мобільний телефон) це розірве з'єднання з Інтернет і не дасть приєднатись до відповідного вебінару.

У якості додаткового каналу зв'язку можна порекомендувати використати месенджери, зокрема Viber, Telegram, WhatsApp тощо. Учителю, який буде використовувати такий додатковий канал зв'язку, варто заздалегідь організувати для спілкування групу в одному з месенджерів та потурбуватись про приєднання до групи учнів. При цьому потрібно пам'ятати, що месенджери не є захищеним каналом для зв'язку і через них не варто передавати важливу інформацію.

Щодо навчання технологіям дистанційного навчання, зокрема використанню хмарних сервісів в освітньому процесі, можна рекомендувати такі ресурси:

<http://academia.vinnica.ua/>

<https://www.digitalacademy.in.ua/>

<https://teachfromanywhere.google/intl/uk/#for-teachers>

<https://education.microsoft.com/>

<https://prometheus.org.ua/>

<https://www.ed-era.com/>

<https://osvita.diia.gov.ua/>

Корисні ресурси для організації дистанційного навчання у ЗЗСО

<https://disted.edu.vn.ua/>

<https://dystosvita.org.ua/>

<https://lms.e-school.net.ua/>

<https://umity.in.ua/resources/>

<https://lms.e-school.net.ua/>

<https://naurok.ua/>

<https://vseosvita.ua/>

<https://www.mozaweb.com/uk/>

<https://phet.colorado.edu/en/simulations/filter?locale=uk>

<https://www.eduforsafety.com.ua/?fbclid=IwAR3B7-A9FFgoLDJraQNZzLII8utt0pme7G12LldQHWWdiArS765wJhyQ07k>

<https://itvdn.com/ru/news/article/free-for-ukraine?fbclid=IwAR2BwefKM3q3zcsdosaeg0E-ER7HzUmF3NOLF6--eh9AyLfSr389yOTsDLc>

https://www.ranok.com.ua/promo-elektronni-knigi-bezkoshtovno-517.html?fbclid=IwAR0EHMMqCm_WChbMCD7nOK6kNw3FGR83EjaOnjidVcry7wyHGTPTUa8rrc8